

ցաւ : Հանկուտիկ զօրապետը անանկ ճարտարական թեմամբ հրամաններ տուաւ , և տուած հրամանները անանկ մանրամասնաբար կատարեցան որ օրը շուտ վարկեանին մէջ ամէն գունդ ամէն խումբ իւր տեղն էր , բոլոր զօրքերը զարմանալի միաւորութեամբ մը մէկդմէկու հետ կապուեցան , փողոցներուն ամէն անկիւնները բռնեցին , ճամբու գլուխներուն ամէնը լուսաւորեցին , ճամբուն վերայ զօրաց կայաններ հաստատեցին , տուններուն առաջին և երկրորդ դուռներուն ջրհաններ դրին : Աղբային պահապան զօրքն ալ զէնք առաւ , և ամէնէն առաջ իրենց կայանները գտնուող խումբերուն մէջ այն 6 երրորդ խումբը տեսնուեցաւ , որուն ապստամբները ապաւիններ էին :

« Այսքան զօրքերը անանկալով և բանուոր ժողովրդին ալ դէմ կենալով տեսնալով ապստամբները հասկըցան որ ալ յայտնի չի կայ իրենց : Օրը տեղը քանի մը պատենէներ շինեցին , թէ կառավարութեան զօրքը և թէ աղբային պահապան զօրքը առնոյք քակեցին , և ապստամբաց գլուխները իսկոյն աներեւոյթ եղան :

« Ըստ օրոշան աղբային պահապան թնդանօդաւ ձիգ զօրքերէն խումբ մըն ալ աղբային պալատը ժողովուրդ էր : Պ . Էտուիւ — Ուրէնը իւր ընկերներովը հոն գնաց : Հոն տեղ Պ . Էտուիւ — Ուրէնին ըրածն ու ըսածը առայժմ մենք չենք զրուցեր : Գտնուածն այս գործերը պիտի կատարէ : Ստորագր այս է որ մէկ մեծ գունդի մը գլուխ ըլլալով իւրսեան փողոցէն մինչեւ Սոմարթի փողոցը պարտեղէն ետքը այս գունդը քանակաւ փեղ առնելէ ըստած տեղը ելաւ : Ըստին կարգերուն մէջ երեսփոխանի նշաններով երեսուն հոգիի չափ մարդ կային : Պ . Էտուիւ — Ուրէնին քով Պուաշօ և Ռաթիկ սպառաւորները կային :

« Այս ժամանակը պատահած բաներէն որոնց որ տուգուութեանը հաւաստի եմք նէ անոնք հիմակ պիտի պատմենք :

« Բոնեւեւթաթուառի սրահներուն մէկուն մէջ ժողովուրդ մարդիկը հրատարակութիւններ խորհելու և շարադրելու զբաղուէին , վասն զի իրենց առաջնորդները իրենց պաշտպան կը կարծէին , մէյմալ նային որ կրակի ձայներ լսուեցան : 6 երրորդ խումբէն ջրհատ մը զօրք պատենէն մը վրայ կը յարձակուէր : Խորհելու ժողովուրդ անդամներուն մէկ քանին այն ժամանակը դուրս ելան և մէջերնուն մէկը որ երեսփոխանի նշաններով մտեր էր պատենէն չի պաշտպաններուն հետ հրացան նետեց :

« Այս ժամանակը յեղափոխութեան կառավարութեան անդամները դողալ սարսիլ սկսեցին : Ընանկ մէկ շէնք մը բնուրեւ տունին որ անոր մէջ ինքզինքնին պաշտպանէն , բայց ոմանք ընդդիմաւ նալու խօսք ըրած ժամանակին , ոմանք ալ քօնեւթաթուառի վերատեսուց Պ . Բուլբէի արտորոք մարդ խրկեցին որ իրենք փախցունէ : Դուռ մը ցըցուցին , էն առաջ Պ . Էտուիւ — Ուրէնը փախաւ և անոր ետեւէն Ռաթիկն և Պուաշօն և միւսներն ալ անոնց ետեւէն նետուելու առնանին , զօրքը ներս մտաւ , և անոնք գերի բռնեց :

« Բոնեւեւթաթուառի մէջ բռնուած թուղթերուն մէջ , հրատարակութիւններ , հրովարտականութիւններ և մէյ մըն ալ տպուած յայտարարութիւն մը կար որով ամէնը զէնքի կը կանչեն և ժողովուրդը քօնեւթաթուառ և իր հրաւիրեն : Այս յայտարարութեան մէջ Պ . Էտուիւ — Ուրէնին և շատ ուրիշ երեսփոխաններուն անուններ կային :

« Նաեւ Պուաշօնի մէկ հանդերձը ձեռք ձեռքի որուն գրաւներուն մէջ շատ փամփուշտի ծրարներ կային : Եղափոխութեան կառավարութեան նստած սրահին մէջ շատ հրացաններ և աւորածանակներ կային լեցուած :

« Հատ խոյրեր ալ գտան , բայց մէջերը հաններ էին ուրիշ առնուած ըլլալը չիմացուելու համար :

« Արեւմտեան մատնուող գրուած նամակ մըն ալ գտնուեցաւ որ երեսփոխաններուն մէկուն գրուած էր այսպէս : — Դուք խաբուեցաք , բանակը հաստատուած մտօք ձեր վրայ կը քայլէ աղբային պահապան զօրքը զէնքը կ'առնէ ժողովուրդը մեզի հետ չէ փախէք » :

— Այս այս տեղը կը պարունակենք յունիսի 13 ին հրատարակուած հատուածը 120 աղբային երեսփոխանաց ստորագրութեամբ , որոնք միւս օրը գործին ուրիշ կերպ դառնալով տեսնալով կարի իմն զղջացան որ ասանկ մէկ հատուած մը ստորագրելով իրենք զիրենք պատասխանատու ըլլին :

Յիշեալ հատուածը որ օրէնսդիր ժողովքին յունիսի 13 ի նիստին գլխաւոր զբաղմունքը եղաւ , հետաքրքրութեան արժանի պատմութեան մը պէս կարծենք խիստ հաճելի պիտի թուի մեր ընթերցողներուն :

Այս նոյն հատուածին ձիգ օրինակը .
« Ըն ժողովուրդն Վաղղիւն » .

« Ժողովուրդն է մի միայն անկախ և ինքնիշխան :

« Ժողովուրդին ընտրած որ և իցէ անձինքները թէ նախագահ թէ պաշտօնատար և թէ աղբային երեսփոխան , հաստատուած սահմանադրութեանը հնազանդելով միայն կարող պիտի ըլլան իրենց պաշտօնը վարել , նոյն սահմանադրութիւնը եղծելու որ ըլլան զրկեալ պիտի համարուին իրենց պաշտօնէն :

« Սահմանադրութիւնը միշտ տիրող է :

« Հասարակապետութեան նախագահը պէտք է որ միշտ հսկէ տէրութեանը պաշտպանութեանը վրայ , բայց պատերազմի ձեռնարկութիւն չի կրնար ընել առանց աղբային ժողովքին հաճութեանը :

« Վաղղիւն հասարակապետութիւնը կը յարգէ օտար աղբայ աղբայնութիւնը ինչպէս որ ինքն ալ կը կամի իրենը ակնածելի ընել , բնական չուղեր պատերազմի ուրիշներուն հետ անոնց երկիրները գրաւելու դիտաւորութեամբ և չի գործածեր իւր զօրքերը օտար աղբի մը ազատութեանը դէմ :

« Ըրդ հասարակապետութեան նախագահը պատերազմ բացաւ հռոմայեցւոյ դէմ առանց աղբային ժողովքին հաճութեանը :

« Նաեւ աղբային ժողովքն Պ մայիսի հրատարակած որոշմանը հակառակը կը յամառի գաղղիացւոյ արիւնը հեղուէ :

« Արեւմտեան գաղղիացի զօրքերով կ'աշխատի հռոմայեցի ժողովրդը ձեռքէն ազատութիւնը յաւիժողակէ :

« Նոր ըրած այս գրծողութիւնները արեւին ճառագայթներուն նման յայտնի և զգալի են :

« Ներքոյ գրեալ աղբային երեսփոխանները այս գործը իրենց միւս ընկերներուն խղճմունքին ուրոշմանը յանձնելով անոնց առաջարկեցին որ առանց յապաղելու գործադիր կառավարութիւնը ամբաստանութեան արժանի դատուի :

« Ժողովքին մեծ մասը չընդունեց այս առաջարկութիւնը , որովհետեւ ինքն ալ նոյն կառավարութեանը յանձնելին համախոհ եղած էր որն որ յայտնի եղաւ Իտալիայու գործող վրայօք ամայոյ 11 ին ի գործ դրուած քուէարկութեան ժամանակը :

« Իսանկ մէկ դժուար պարագայի մը մէջ ներքոյ գրեալները լինչ պէտք է որ ընեն . աղբային ժողովքին ատենալը այս անցքերուն դէմ ի զուր բողոքեցին զինի , կը մնայ միայն Վաղղիւն ժողովրդեանը պահապան զօրաց և միւս զինուորականաց յիշեցուցանել սահմանադրութեան 110 երրորդ յօդուածը որով յիշեալ սահմանադրութեանը պաշտպանութիւնը գաղղիացւոյ հայրենասիրութեանը յանձնուած է :

« Վաղղիացիներ , ժամանակը ծախելու չի գար , կառավարութեանը այս ըրած գործերուն բոլորն ալ յայտնապէս կը ցըցնեն որ հասարակապետութիւնը մեծ վտանգի մէջ է . միապետութիւնը նորէն հաստատուելու համար դարանաւոր միաբանութիւն մը կայ , ռամկապետութեան դէմ ունեցած ատերութիւններն որ Վարիզու մէջ ծածկեալ կը սրահեն Հռոմայու մէջ բացարձակ յայտնեցին :

« Հիմակուան Լեւոնայի ժողովրդոց իրենց թագաւորներուն դէմ ունեցած վէճին մէջ մեր կառավարութիւնը թագաւորներուն հետ միացած ազատութեան համար արեւն թափող ժողովրդոց դէմ ի պատերազմի :

« Օրէնտորներ , որ դիտաւորութիւն ունէին Իտալիան աւագրիացւոյ ձեռքէն զերծել , հիմայ տէրութիւններն ձեռք կը բռնադատէ աւագրիացիներուն օգնել որպէս զի Իտալիան նորէն նուաճեն :

« Լոր մեր արեւելեան սահմանադրութիւնները բրուսիացիք ռուսները և աւագրիացիք վտանգի մէջ ձգած են , կառավարութիւնը անոնց պաշտպանութեանը փայտ տանելու տեղը , զձեռք Վաղղիւն թշնամեաց օժանդակ ընել կը ջանայ :

« Աղբային պահապաններ , դուք էք միայն պաշտպան ազատութեան և օրինաց , օրէնքը և ազատութիւնը սահմանադրութեան մէջ միայն պարունակուած է :

« Ըրդ կեցցէ սահմանադրութիւն , կեցցէ ազատութիւն ձայնը լսածնուգ պէս անմիջապէս պէտք է որ հաւաքուիք » :

Հոս գրուած էին ստորագրութիւնները :

Հեռագրական գծով կառավարութեանը առած լուրերուն նայելով ստուգուեցաւ թէ այս ապուտամբութիւնը Վաղղիւն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ ալ ծագեր է նոյն իսկ օրը :

Խռովարարները նոյն օրը հաւաքուելու և կանոնաւոր ժողովք մը ըրեր են սպասելով Վարիզէն դուրս լուրերուն . որպէս զի պարագայներուն նախելով ինչպէս շարժելին կարող ըլլան որոշել :

Վանի մը քաղաքներ , գլխաւորապէս Ռեյմս ի օն և Թուրուզի մէջ խռովարարները առաւել հա

մարձակութեամբ զինեալ ոտք ելեր են , և անոնց գլխաւորներուն ընթացքը դիտելով յայտնի կ'երեւար որ Վարիզէն եկած հրամանի մը հնազանդած էին :

Ռեյմս քաղաքի խռովարարներուն նախագահը յունիսի 13 ին գաղեր Բօլշեւիկոս ոստիկանի տեղապահին , նոյնպէս ալ քաղաքին կառավարչին յայտնեք է որ անոնց իշխանութիւնը ալ վերջացած է , որովհետեւ իրենց կողմնակիցները Վարիզու մէջ յաղթող լինելով հին կառավարութիւնը կործանեք և նախագահն ալ բանտը դրած են :

Արեւմտեան կառավարութեանը ի գործ դրած միջոցները , ժողովրդեանը խաղաղասէր մասին օժանդակութիւնը , և առաւելապէս Վարիզու մէջ այս խռովութեանը շուտ մը կոխուելու լուրը Վաղղիւն ուրիշ նահանգներուն մէջ եղած միաբանութիւնները ցրուելով խաղաղութիւնը շուտ մը հաստատուեցաւ :

Կը հաստատեն թէ լեռնակողմանները շտեմարան արհեստից ըստած չինուածքին մէջ հաւաքուելով շատ մը կանոնադրութիւններ և վճիռներ պատրաստած են եղեր որոնց գլխաւորները հետեւեալներն են :

Ռամկապետական և ընկերական հասարակապետութիւն հրատարակել .

Ըրժանի ամբաստանութեան և դատապարտելի համարուիլ .

Նախագահ .

Տէրութեան գործակալներ .

Նոնց համախոհներ .

Պապահան զօրաց զօրապետներ , որոնք չեն փութար սահմանադրութիւնը պաշտպանել .

Իբրեւ մատնիչ հայրենեաց նկատել և դատապարտել բոլոր այն անձինքները , որ այս ռամկապետական և ընկերական հասարակապետութեանը յայտնապէս թշնամութիւնը կը ցուցունեն , անոնց բոլոր ինչքերը գրաւել :

Իստերուն գուռները բանալ .

Բոլոր զօրաց զօրապետները քուէարկութեան իրաւունք ունենան :

Անմիջապէս պատերազմ հրատարակել ռուսաց և աւագրիացւոյ դէմ .

Վաղղիւն պահան խափանել և նորէն պահաւոր հաստատել :

Այս յունիսի 13 ի դէպքերուն առիթովը բանալը գրուած մարդկանց թիւը կը տեսնանք 17 աղբային երեսփոխան :

Կ'ըսեն թէ Պ . Էտուիւ — Ուրէնը Վաղղիւն փախած է . ռուսացի մէկը կը հաստատէ թէ Հալիկ երկաթէ ճանապարհի կառքին մէկուն մէջ զայն տեսեր է :

Կը հաստատեն թէ Բուաքօյի զօրապետը որ Վարիզ Հռոմայու հասարակապետութեան դեռ պահն է , իւր տէրութեանը շուտ մը նամակներ խրկեր է որով եռապետներուն կը ծանուցանէ յունիսի 13 ին դէպքերը , լեռնակողմաններուն կործանիլը , և զանոնք կը բռնադատէ որ գործերնին որ և իցէ կերպիւ կարգադրեն :

— Ուրիշ օրագիրը յունիսի 16 թուով Ուտիւնօ զօրապետին յետագայ նամակը կը հրատարակէ :

Վ իլլա Սանթուզի 10 յունիս 1849 Տէր զօրապետ .

Ներկայ ամայոյ 4 ին թուագրեալ նամակաւս պատիւ ունեցաւ ձեռի ծանուցանել Վ իլլա Բանֆիլ , Սե Բանքուառի եկեղեցւոյն և Բուսիսի Վ ալէթիսի անուն չինուածներուն տիրել որ հիմակուան դտնուած տեղէն շատ հեռու չէ :

Այս դիբերուն տիրել խիստ ամենահարկաւոր էր իմ բանակին ձախ կողմը զօրացուցանելու համար . որպէս զի կարող ըլլանք շարունակել և յառաջ տանիլ քաղաքին պաշարման պատրաստութիւնները , հռոմայեցիք գուռ գործեցին յիշեալ դիբերը ձեռքերնուս յափշտակելու համար , ուստի հարկադրեցայ անոնց պաշտպանութեանը առաւել ուշադրութեամբ հսկել , և թէպէտ հռոմայեցիք քանի քանի անգամ վրանիս յարձակեցան , բայց մեր զինուորները միշտ յաղթող հանգիստացան :

Լիտարակոյս ասկէց յետոյ ձեռի կարող պիտի ըլլամ ծանուցանել քաղաքին պաշարմանը գործողութիւններուն յառաջադիմութիւն ստանալը և միանգամայն քանի որ մօտենալու ըլլամք նոյն միջոցին մէջ եղած դէպքերը նկարագրել պիտի փութամ :

Յունիսի 4 ին ժամը ութը կիսուն պաշարման գիծը 300 կանգունի չափ քաղաքին պարիսպէն հեռաւորութեամբ քաշեցինք . հաշար երկու հարկու հոգիի չափ բանուոր 1000 կամ 1100 կանգուն տալածութեամբ գծի մը վրայ կ'աշխատին , բայց տեղը անհաւասար պարտեղներով և պատերով կտրած ըլլալուն համար , գծին ուղղութիւնը և բանուոր

ներուն կարգը լաւ պահելու շատ դժուարութիւն
բաշխելով. ուստի թշնամիները այս կողմէն հեռա-
ցրեցին. համար հրաման ըրի Ռեւոլյուցիոն գործադ-
րին որ Վիլյայ Բանֆիլդը և Սթիւարտ Գալտիս
գործող հրամանատարն է, ժամը 10 էն ետեւ հռո-
մայեցւոյ վրայ կեղծեալ յարձակում մը ընէ, և
անոր այս ձեռնարկութիւնը խիստ բարեկամող վտի-
ճան մը ունեցաւ, որովհետեւ հռոմայեցիք բոլոր
իրենց ուժը Սթիւարտի կողմը թափել փութա-
ցին, կարծելով որ մեր գիտաւարութիւնը այն կող-
մէն քաղաքը արշաւել է, ուստի մեր վերը յիշած
գծին վրայ բանող զինուորները հանգիստ իրենց
գործոյն զբաղեցան բոլոր գիշերը առանց մէկու
քիթ արուներու:

Ղաւօտուն թէպէտ և գծին մէկ քանի տեղը
կատարեալ չէր լըմնցած, բայց բանուորները զի-
րենք ապաստանելու բաւական պատնէշ շինած է-
ին:

Թշնամիները զինուորները հաս միւս կողմէն
ամայս 4 ին և 5 ին գիշերը շարունակ աշխատեցան
երկու հաս խոշոր պատնէշ կանգնելու համար, ու-
րուն ձախ կողմինը քաղաքին մեծ պարիսպը և աջ
կողմինը թշնամիները բռնաբարեցին զիստա-
ւորութեամբ շինել տուին, ուր թշնամին մեծ պատ-
քաւորութիւններ տեսած էր:

Ղաւօտուն ժամը 6 ին ձախ կողմի պատնէշը
շտիկայ իւր թշնամիները դէպ ի վերայիշեալ պա-
րիսպը և սկսեալ զայն սաստիկ ռմբակոծել, անանկ
որ ալ չի կրցաւ մեր կրակին պատասխանել:

Սեր աջ կողմի պատնէշը ևս կիսորում մօտ ըս-
կըսաւ իւր հուրը Ռեւոլյուցիոն բռնաբարեց
փել, որով շուտ մը զան տկարացաւ:

Ղաւօտ 5 և 6 ին գիշերը գործաւորները շարու-
նակ աշխատեցան պաշարման գծին կատարեալ դու-
րութեանը, որուն մէջ տեղը ևս մէկ հաստատուն
պատնէշ մը կանգնեցին:

Թշնամին անգաղութիւնը ռմբակոծէր մեր Վիլ-
լայ Բոնֆիլդի և Վալթիմիլի բանակը, ուստի մտա-
ծեցին որ նոյն բանակին բոլորովը պատնէշներ
կանգնելով զայն ամբողջութեամբ զինի անոր հետ հա-
ղորդակցութիւնս հաստատ պահելու համար հար-
կաւոր եղած միջոցները ի գործ դնեմ, ուստի ան-
միջապէս այս աշխատութեանը ձեռնարկութիւն
ըրի:

Պաշարման գործողութիւնները եւս կարգաւ
յառաջ կ'երթան:

Սեր զինուորները ճիշտ նշան առնելու լաւ
կրթութեամբ ըլլալուն կարծեմ թշնամին շատ վնաս
հասուցած են, մեր կորուստը աննշան բաղաւոր-
ւով և ձեռք բերած շահերնուս նայելով խիստ քիչ
է. յունիսի 4 էն մինչեւ 6 ըրայն 50 վիրաւորեալ
և 6 ալ մեռեալ կայ:

Սեր կամարին մօտը մեր վիճակը խիստ լաւ
է, մեր բանակը հան հաստատութեան և ամրանա-
լու վրայ է առանց մեծ պատերազմ մը տալ հա-
կաւորելու. կամարինը որ թշնամին կործանեց էր,
եղածին չափ նորագոյնից, որպէս զի մեր զինուոր-
ները կարող ըլլան անցնելու:

Ղաւօտ 6 ին գիշերը Տիբերիոս գետին ձախ
կողմը կը խրկեմ որ թշնամեաց վիճակին վրայ տեղե-
կութիւն ստանան:

Բոլոր բանակը առողջութեան կողմանէ խիստ
լաւ վիճակի մէջ է:

Ստորագրեալ զօրապետ և հրամանատար
զօրաց Ուիլիս Գրեյս:

— Հունիսի 18 ի ժողովին մէջ թէ մէկ քանի ա-
ղապատ և ընկերակաւ օրագրերուն խափանմանը և
թէ Փարիզի պաշարմանը վրայով սաստիկ վիճաբա-
նութիւններ եղան. լեռնակողմանները ուղեցին որ
այն օրագիրը վերահաստատուին և Փարիզ պաշար-
մանէ ազատ ըլլայ բայց առայժմ խօսքերնին չի քա-
լեց:

Պ. Ստրուտիւր լեռնակողմաններուն մէկ նո-
րընտիր երեսփոխանը խիստ երկար խօսեցաւ Փա-
րիզի պաշարմանը դէմ և խիստ գրգռեց ունեցիլ-
ները այնչափ որ անկողմաններուն խօսքերը կ'ընդ-
միջէին, և ըսաւ որ լեռնակողմաններուն զինուոր-
ները միշտ պատրաստ կեցած են աղգային ժողովին
շրջանակը սահմանադրութիւնը դժգոյններուն դէմ
պատերազմելու համար, միայն բարեպատեհ ժա-
մանակի կ'ըստատեն:

Սեր Գալտիս արտաքին գործոց վրայ բացուե-
ցաւ նէ, ահա ան ատենը աղմուկը շաղկապ ժողովա-
րանին մէջ և վերջապէս որոշուեցաւ որ յունիսի
25 ին խօսուի այս նիւթին վրայով:

— Երկու օրագիրները բոլոր ըրին
օրագրերուն համար գաղափարութեան ատենը
նորէն հաստատութեան դէմ, բայց երբոր ականջ
չի դրաւ կառավարութիւնը, յիշեալ օրագիրները
մասնաւոր յայտարարութեամբ մը ծանուցին իրենց
ընթերցողներուն որ դատաքննութեան ներքեւ

ըլլալով ան գրիչին աղտոտ չէ:

— Եթէ Գերմանիայէն և Թէ Զուգարիայէն
և ուրիշ պատմաբանք երկիրներէն Փարիզ փախու-
տական գտնուողներուն երեւելիները կառավարու-
թիւնը փնտռել կուտայ որ բանտարգէ և տէրու-
թիւններին ուր տեղ աքսորիլ հրաման կ'ընէ նէ՝
հոն աքսորէ:

Անգլիա: Կառավարութիւնը Գաղղիայի կառավա-
րութեան նախ և առաջ խորհուրդ խնդրելէն ետեւ
հաճութիւն առաւ անկէ որ Զուգարի գործերուն
վրայով ըրած գեապանական գրութիւններին հը-
րատարակէ, ուստի Բաւարիայի յունիսի 18 ին
խել մը նամակներ կարգաց:

Այս նամակներէն յայտնի կ'երեւայ որ Գաղ-
ղիայի ու Նիգիլիայի կառավարութիւնը շատ խրու-
վեր են Վաղրիայի տէրութեան զօրքով միջնորդու-
թիւն ընելուն Զուգարի գործերուն մէջ: Նիգիլիան
նախ Բաւարիայէն ըլլալուն, երկրորդ աշխարհագրա-
կան գիրքով բնաւ Իտալիայի հետ յարմարու-
թիւն մը չունենալուն պատճառաւ միւս հոռմէա-
ղաւան և մօտաւոր տէրութիւններուն չափ չինար
իրեն այս գործին մէջ մտնալ, անոր համար յայտ-
ներ է որ իրքը միայն հեռուէն պիտի դիտէ բանին
վախճանը: Բայց Նիգիլիայի կառավարութիւնը կը
յանկայ որ Գաղղիան փութայ ուրիշ տէրութիւն-
ներէն առաջ միջնորդութիւն ընելու Իտալիայի
գործերուն մէջ որպէս զի այն երկրին աղաւորութիւն
պաշտպանուի:

Գերմանիա: Սթուտարտ փոխադրուող
գերմանական աղգային ժողովը կեդրոնական առ-
ժամանակեայ իշխանութիւնը լուծեց ու տեղը առ-
ժամանակեայ արեւմտ փոխադրուող գերմանական առ-
տեսն մը կազմեց: Հիմա այս ատենանը սա հետեւ-
ւեալ գիրքը կը խաւրէ, փաստաբան Պ. Ռեյնհոլ-
մին:

« Գերմանական աղգային ժողովը կ'ողգէ որ առ-
ժամանակեայ կեդրոնական իշխանութեւ գործողու-
թիւնը դադարելուն պէս փոխանորդաց առժամա-
նակեայ նոր ատենանը սկսի իւր պաշտօնը վարելու:
Հիմա այս նոր ատենանը ամայս 6 ին ըրած ժողով-
քին մէջ իւր պաշտօնը սկսեց և ձեզի կը յանձնէ որ
իմացուեցէ Բաւարիայի առժամանակեայ կեդրո-
նական իշխանութեանը որ յունիսի 6 ի օրէնքին
երկրորդ յօդուածին համեմատ ինքը լուծուած է
և զանի ստիպէ որ նոյն յօդուածին մտացը հա-
մեմատ ձեռքի գտնուած աղգային ստացուածքը
մեզի խաւրէ:

« Նաեւ ձեզի իշխանութիւն տրուած է որ այն
երկրին ստացուածքը մեր անուանը առնէր ու քո-
վերիդ պահէր մինչեւ որ մեզի ձեզի նոր կար-
գադրութիւն մը խաւրուի:

« Սթուտարտ 10 յունիս 1849
» Թշնամիներէն արեւմտ փոխադրուող գերմանիոյ:
» Ռալֆ, Լոյ, Դըլֆ, Զ. Սիմոն, Պրիմեր:

— Նոյն նորահաստատ ատենանը 12 յօդուածով
օրէնք մըն ալ կը ներկայացունէ աղգային ժողովին
որով բոլոր 18 տարեկանէն մինչեւ 30 տարեկան և
40 էն մինչեւ 50 տարեկան մարդիկը զէնք առնե-
լու կը պարտաւորէ Գերմանիայի պաշտպանութեւ
համար: Բայց ի կարողութիւն չունեցողներէն ա-
մէն մարդ զէնքը ու պատերազմի ուրիշ պէտք ըլլա-
լիք բաները իւր ծախքով պիտի պատրաստէ:

Վերջէն միւսեւի կառավարութիւնը ասանք տես-
նալով նորէն բոլոր ըրաւ թէ աղգային ժողովին և
թէ անոր հաստատած նոր ատենանին դէմ:

— Աղգային ժողովը և նոր ատենանը Բաւար-
ուոհ պիտի փոխադրուին: Հունիսի 25 ին նոր ա-
տենանը մեկնեց և Սթուտարտէն դէպ ի Բաւ-
լուոհ:

— Բրունսուիայի կառավարութիւնը շրջաբերական
նամակներ հրատարակեց բոլոր Գերմանիա որով կ'ի-
մացունէ որ յունիսի 26 ին այնպէս անօրինակեցաւ
որ մէկ նոր խորհուրդ մը հաստատուի Պրեզի-
մէլ Գերմանիայի ներքին ու արտաքին գործերը կար-
գին դնելու համար: Այս խորհրդին անգամները
պիտի ըլլան Բրունսուիայի կողմէն ընդհանուր տեղա-
կալ Պ. Բաննէ, Սթուտարտի կողմէն տէրութեան
առաջին նախարար Պ. Զեսլոս, Հանովի կողմէն
Պ. Վանձէնհէմ և Իբրեւ զինուորական պաշտօ-
նեայ Պ. Լաբալի: Իրգէն ասանք մէկ անգամ խոր-
հրդի ժողովուրդեցան Բրունսուիայի կողմէն եղող երեւ-
փոխանին նախագահութեամբ:

ԱՅՊԱՅԻՆ

Արժանապատիւ Վիլհելմի Սերովէն աղայն
որ Փարիզէն դառնալէն ի վեր բաշխականութեան

պաշտօնիւ տէրութեւ գործերուն մէջ միշտ հաւա-
տարիմ ծառայութիւն կ'ընէ, և օր առօր իւր
պաշտօնները աւելցունելով այսօր երեք երեւելի
պաշտօն ունի իւր վրայ, այսինքն զինուորական
գաղղի բաշխական, բաշխականութեան գաղղի
իրաւաբանական բաշխականութեան դասաւոր և
ամսօրեայ բաշխական արքունի օրագրին բանաբաղ:
Բարձրագոյն դուռը Սերովէն Վալիս այսչափ ծա-
նոր աշխատութիւնը և հաւատարիմ ծառայութիւնը
վարձատրելու, մանաւանդ անոր ընդարձակ հըմ-
տութիւնը պատուելու համար երեքշաբթի օրը
անգամանգեայ պատուոյ նշան մը շնորհեց անոր:

Վալիս Բիլիոս Ժը: Վալիս 26 ին կիրակիէն եր-
կուշաբթի լուսնայնութեւ գիշերը ժամը չորսին մօտ
սոսկալի հրգէհ մը պատահեցաւ Պրեզիմէլ Վալիս
մահալէն կուգած թաղը: Վիրաւի սոսկալի, բայց
ոչ ութը մեծ և նորաչէն տուն այրեալն, այլ այն
հրգէհը եղան տանը մէջ տան երեք անձինք հոյ
ճարակ ըլլալուն համար: Վալիս աղետալի դիպ-
ուածի մը նկարագրութիւն անտարակոյս մեծ տը-
պաւորութիւն կ'ընէ ընթերցողներուն սրտին և
այնպէս կ'զգուշանան թերեւս կրակի փորձութիւն-
ներէն որոնց շատին պատահմանը առիթ տուողը
մեր անհագութիւնն է:

Վրեցեալ կիրակի գիշեր Ռալֆ Գալի Պ. Ստեփա-
նին և ասոր եղբորը քարակոյի Պ. Յակոբին ըն-
տանիքը՝ անմեղ զօսանքով մինչեւ ժամը երեքը
զուարճանալէն ետեւ պառկելու կ'ըլլան: Դամը
չորսին, ըսել է անոնց խորունկ քունին ժամանակ-
ները, սպասաւորներնուն պառկած սենեակին ճը-
րագէն կայծ մը հոն գտնուած կառեղէնները բը-
ռնկողներով ասոր տաքութիւնը ու մուխը սպա-
սաւորը քունէն արթնցունելու չափ կը սաստիկա-
նայ: Վիլիոսը սպասաւորը շիրթածով այն օրերը տա-
նը զարնուելիք ներկին համար հոն պատրաստուած
նէֆթալ լեցուն սափորներուն մէկը ջուրի սափոր
կարծելով կրակին վրայ լեցունելուն պէս՝ մէկէն ան
ատիւժան ճարակ կ'առնէ որ ամէն մէկ ահագին
բոցերը տանը ամէն մէկ կողմը խիւղի կը բռնէ:
Նախ Պ. Ստեփանը և իւր կինը կ'արթնան, ըն-
տանիքին այն սոսկալի վտանգէն արդէն ղերծու-
ած միայն իրենք մնացած կարծելով՝ մէկմէկու սիրտ
կուտան ու բոցերուն մէջէն ողջամբ դուրս կը նետ-
ուին, բայց կինը երբոր բոցաւիթը կը նայի դաւ-
կները չի կան, իսկը գլխէն կը թռի, երթանք
կ'ըսէ երկանը, երթանք դաւկներնիս աղատեմք,
կամ մենք ալ անոնց հետ դահուինք: Վալիս կորի-
ճութիւնը ինծի կ'ընայ՝ կը պատասխանէ այրը ու
մէկէն կայծակի պէս վերաթին տունէն ներս կը թա-
փանէ, բայց աւաղ, իւր և եղբորը ընտանեացը
աղաւորութեանը ճամբայները խափանող բոցը ու
մուխը իրեն աղաւորութեան ճամբաներն ալ խիւղի
կը խափանեն, ինքն ալ իւր սիրելիներուն հետ այն
բոցեղէն գերեզմանին ներքեւ կը թաղուի:

Այս ցաւագին գիշերուն տխուր առաւօտուն
բարեպաշտ անձանց բաղմութիւն մը փութացին
եկան աւերակներուն ներքեւէն ղոհներուն անձա-
նաչ մարմինները փնտրելու: Գտան ամէնը և
փառաւոր թաղման հանգիստ պատուեցին: Եւ
այս առիթով արգոյ Պ. Գալուստ տէր Պողոսեանն
ալ հետեւեալ դամբանականը յօրինեց:

Հիմա այն հրեղէն վիշապին ժանիքէն հրաշիւք
ղերծուած երկու հոգի ունիլք անոնք ալ կիսամեռ,
մէկը որ Պ. Ստեփանին կ'ընէ և, իւր հիմանկան
աղետալի վիճակով ծնողական սէրը մեզի կը պատ-
կերացունէ. միւսն ալ որ անփորձ սպասաւորն է,
այս հրգէհը իւր անզգուշութեան պատահած ըն-
լալը բանիւ կը հաստատէ:

ԴԱՄԱՐԱՆԱԿԱՆ

Ի ՅԱՐԱՐԱՆԱԿԱՆ ՍՊԱՆԻՅԱՆ ԲԱՐՏԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ

ՈՐՔ

ՀԱՐԱՐԱՆԱԿԱՆ ՍՊԱՆԻՅԱՆ ՓՈԽՏԱՆԱԿԱՆ ՅԱՐԱՐԱՆԱԿԱՆ

27 ՅՈՒՆԻՍ 1849

« ԴՈՒՆ ՈՂՁ ԿԵՅԻՐ »

Ո՛հ անաղորդ մահ, ո՛հ անգութ դահլիճ, ո՛հ անողորմ հաղածի-
ղապարհ բիշ մը, ականջ տուր մահկանացու մարդուս, նայէ ի՞նչ կ'ա-
ղապարհէ, զիս մի հաղածը քու երկայնիկ օրով. ես քեզի հեռու
չեմ, գիտեմ որ դու իմ յայտնարութեան պատուն ես. գիտեմ որ
ես քու սրտմտութեան բաժակը խմելու համար ծնայ, գիտեմ որ իմ
նախաճորդ իւր լուսնաւորութեան շնորհքը պատուիրանաւորացու
թեման անաղագով զքեզ փախարէն բաժին ստացաւ թէ իրեն և թէ
իրմէ ծնածներուն կենացը:

Ո՛հ, դուն բռնաւոր իշխան մը եղար մարդոյ կենացը վրայ, մեք
քու ցուրտ անուանք և սոսկալի հայեցումքդ դողցնեցինք. հերիք չէ
տուած վախճ ի՞նչ կ'արտօրաւ ինչու կը պատրաստվի մեր ծնած կէ-
տէն մեր ետեւէն վաղելու. քեզ գիտեմ, կը ծաննամք դուն ան չեմ
որ մեր բարօրութեան մէջ զմեզ կը հաւածես, ու մեր կենացը կը խը-
լես. դուն ան չեմ որ անխոր ժանեացք մէջ կը մանրես մատաղ տղան
նորահաս պատանին, աշխոյժ երիտասարդը, զաւաճեալ ծերը. թա-

